

Nr 116.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1934 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till kapitalökning i avseende å telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

(4:e avd.)

1:o) **Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.** Uti den till riksdagen avlätna, den 3 januari 1934 dagtecknade propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1934/1935 har Kungl. Maj:t i avseende å postverket (punkt 8, sid. 16—20, av det vid propositionen under rubrik »utgifter för kapitalökning Bil. 4» fogade utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 12,350,000 kronor.

För fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende har riksdagen för budgetåren 1930—1934 anvisat respektive 11,000,000, 14,000,000, 11,500,000 och 11,500,000 kronor.

I skrivelse den 14 november 1933 har telegrafstyrelsen för nästkommande budgetår äskat ett anslag av 10,350,000 till ifrågavarande ändamål. Av nämnda belopp har styrelsen beräknat för anläggandet av behövliga nya blanka riksledningar 1,000,000 kronor, för komplettering av pupinutrustningen i den tidigare utlagda kabeln för riksledningar mellan Älmhult och Malmö dessutom 450,000 kronor, för normal utvidgning av lokalnäten 7,900,000 kronor och för nya radiostationer 1,000,000 kronor.

Sedan departementschefen med hänsyn till det allttjämt rådande stora behovet att bereda arbetstillfällen framställt förfrågan, huruvida telegrafverket, i likhet med vad fallet varit innevarande budgetår, skulle under budgetåret 1934/1935 kunna anordna ytterligare arbeten utöver dem, som angivits i telegrafstyrelsens skrivelse den 14 november 1933, har chefen för telegrafverket i en den 2 december 1933 dagtecknad skrivelse meddelat, att utförandet av en del ytterligare arbeten inom telegrafverket otvivelaktigt skulle bereda den telefonerande allmänheten stora fördelar, ehuru de vid uppgörande av den ordinarie arbetsplanen måst skjutas undan. Dessa arbeten gällde närmast anordnandet av tvärförbindelser mellan olika telefoncentra, särskilt i Norrland, varjämte man, utöver vad som beräknats kunna utföras för förnyelsefondsmedel under år 1934, skulle kunna nedlägga ytterligare en del landskablar. Med framhållande att en dylik utökning av arbetsprogrammet för nästa budgetår måhända skulle erbjuda vissa svårigheter med hänsyn till tillgången av arbetsbefäl, har

i skrivelse slutligen uttalats att, därest det emellertid skulle anses lämpligt att öka medelsanvisningen för nästa budgetår till här förevarande ändamål med exempelvis 2,000,000 kronor, kraftiga ansträngningar komme att från telegrafstyrelsens sida göras för möjliggörande av arbetsplanens utökning.

I anslutning till dessa beräkningar äskas nu ett anslag av 12,350,000 kronor till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.

Enligt vad utskottet inhämtat från telegrafstyrelsen är omförmälda anslag avsett att disponeras på följande sätt:

	Kronor.
Nya blanka riksledningar	1,007,000
Komplettering av kabelpupinutrustning	367,000
Utvidgning av lokalnäten:	
nätarbeten	927,000
stationsarbeten	316,000
nya blanka landsledningar	707,000
nya abonnenter	4,455,000
Nya radiostationer	1,000,000
Oförutsedda arbeten, som icke kunna uppskjutas	1,571,000
	Kronor 10,350,000
Nya tvärförbindelser	1,131,000
Nya landskablar	869,000
	Summa kronor 12,350,000

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet.

I avseende å sättet för täckande av förevarande liksom de i det följande behandlade anslagen till statens järnvägar och statens vattenfallsverk får utskottet biträda Kungl. Maj:ts förslag om att täckning för desamma på vanligt sätt beredes av lånemedel.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 12,350,000 kronor, att utgå av lånemedel.

2:o) **Dubbelspårsanläggning mellan Östansjö och Vretstorp.** Kungl. Maj:t har (punkt 9, sid. 21 och 22) föreslagit riksdagen att till dubbelspårsanläggning mellan Östansjö och Vretstorp för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 480,000 kronor.

Sedan järnvägsstyrelsen i skrivelse den 30 september 1933 lämnat begärd översikt över de anläggningsarbeten och anskaffningar vid statens järnvägar, vilka borde komma till utförande under budgetåren 1935—1939, har vidare generaldirektören och chefen för järnvägsstyrelsen i en på departementschefens föranledande avgiven, den 15 december 1933 dagtecknad promemoria lämnat en redogörelse för sådana i nyssnämnda översikt upptagna arbeten och an-

skaffningar, som skulle kunna komma till utförande redan under budgetåret 1934/1935.

I promemorian har bland annat förordats utförande av dubbelspårsanläggning mellan Östansjö och Vretstorp.

Enligt beslut av 1917 års riksdag igångsattes under år 1918 arbetet med anordnande av dubbelspår mellan Hallsberg och Laxå. Dessa arbeten hava sedermera fullbordats med undantag för den 7 kilometer långa sträckan Östansjö—Vretstorp.

Samtliga terrasserings- och underballasteringsarbeten å nämnda sträcka äro färdigställda. Kostnaderna för de återstående arbetena, inberäknat erforderlig förändring av de nuvarande spårplaneringarna vid Östansjö och Vretstorps stationer samt det nytillkomna spårets elektrifiering, hava beräknats till sammanlagt 480,000 kronor.

Utskottet.

Under erinran att trafiken å järnvägslinjen Stockholm—Göteborg i samband med elektrifieringen avsevärt ökats, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förevarande förslag om fullbordande av de år 1924 tills vidare nedlagda arbetena å dubbelspårsanläggningen Hallsberg—Laxå.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *dubbelspårsanläggning mellan Östansjö och Vretstorp* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 480,000 kronor, att utgå av lånemedel.

3:o) **Ombyggnad och utvidgning av rangerbangården i Nässjö.** Kungl. Maj:ts har (punkt 10, sid. 23 och 24) föreslagit riksdagen att till ombyggnad och utvidgning av rangerbangården i Nässjö för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Ifrågavarande arbeten innefatta dels en sådan omläggning av spårsystemet å rangerbangården i Nässjö, att rangeringsarbetet i huvudsak skulle komma att ske västerifrån, i stället för som för närvarande österifrån, dels ock en utökning av rangerspårens antal.

Kostnaderna för utförande av arbetena hava beräknats till 325,000 kronor, varav 200,000 kronor skulle utgå som kapitalökningsanslag och 125,000 kronor av medel ur statens järnvägars förnyelsefond.

Förevarande förslag avser att tillgodose behovet att kunna utföra växlingsarbeten å Nässjö rangerbangård på ett snabbare och mera rationellt sätt än vad nu är möjligt.

Generaldirektören och chefen för järnvägsstyrelsen har i sin under punkt 2 omförmälda promemoria anfört bland annat följande:

Redan vid rangerbangårdens anläggande hade förutsetts behovet av att framdeles utvidga spårsystemet i västra delen av bangården och att dit förlägga en del av rangeringsarbetet. Vid under senare år vidtagna smärre spårändringar och utvidgningar samt vid elektrifieringen av rangerbangården hade också de utförda arbetena planerats i anslutning till det här omhandlade ombyggnadsförslaget. På grund av nuvarande trafikförhållanden hade sty-

relsen dock tänkt sig att ännu någon tid uppskjuta sin begäran om anslag till denna bangårdssombyggnad, men då denna under nuvarande tidsförhållanden — med behov att i möjlig mån bereda arbetstillfällen — vore ett lämpligt arbetsobjekt och under alla förhållanden för statens järnvägar behövligen och önskvärd, hade styrelsen ansett sig kunna aktualisera frågan och skrida till äskande av nödiga anslag.

Utskottet har avlagt besök vid ifrågavarande rangerbangårdsanläggning i Nässjö.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må till *ombyggnad och utvidgning av rangerbangården i Nässjö* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel.

4:o) **Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden.** Kungl. Maj:t har (punkt 12, sid. 25 och 26) föreslagit riksdagen att till fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 1,700,000 kronor.

I skrivelse den 23 september 1933 har järnvägsstyrelsen meddelat, att för rälsbyten i längre följd, inläggning av underläggsplattor m. m., allt enligt uppgjord plan, erfordrades för budgetåret 1934/1935, i fråga om förnyelsefondsmedel för kalenderåret 1934 ett totalbelopp av 3,000,000 kronor, varav 1,200,000 kronor skulle utgå som kapitalökningsanslag och 1,800,000 kronor borde lämnas av förnyelsefonden.

I den av chefen för järnvägsstyrelsen avgivna, under punkt 2 omförmälda promemorian har uttalats, att styrelsen funne det vara ett önskemål att kunna än hastigare bedriva spår förstärkningen medelst anbringandet av underläggsplattor. Styrelsen ansåge sig därför kunna utöka den för år 1934 planerade inläggningen av plattor att omfatta arbeten för ytterligare ett belopp av 500,000 kronor, att utgå av kapitalökningsmedel.

Departementschefen, som ej haft något att erinra mot det föreslagna totalbeloppet för ifrågavarande arbeten, 3,500,000 kronor, har ansett den av järnvägsstyrelsen förordade uppdelningen av detta belopp på kapitalökningsanslag och förnyelsefondsmedel med respektive 1,700,000 kronor och 1,800,000 kronor böra under förhandenvarande omständigheter godtagas.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran i ärendet, hemställer, *Utskottet.*

att riksdagen må till *fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 1,700,000 kronor, att utgå av lånemedel.

5:o) **Elektrifiering av banorna Stockholm—Krylbo—Änge och Örebro—Krylbo.** Kungl. Maj:t har (punkt 19, sid. 32—34) föreslagit riksdagen att

till elektrifiering av banorna Stockholm—Krylbo—Ånge och Örebro—Krylbo för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 13,400,000 kronor.

Igångsättande av ifrågavarande elektrifieringsföretag beslöts av 1933 års riksdag.

Enligt den då föreliggande arbetsplanen skulle under olika år för skilda slag av arbeten och anskaffningar erfordras följande medelsbelopp:

	B u d g e t å r e t		
	1933/1934	1934/1935	1935/1936
	K r o n o r		
Överföringsanläggningen	7,800,000	9,100,000	4,000,000
Diverse ändringsarbeten, inkl. telegraf- verkets ledningar	8,200,000	2,700,000	—
Elektriska lokomotiv	5,500,000	7,500,000	2,900,000
Elektrisk värmeledning	1.000,000	400,000	400,000
	Summa 22,500,000	19,700,000	7,300,000
varav:			
Anslag för kapitalökning	19,000,000	13,400,000	4,500,000
Förnyelsefondsmedel	3,500,000	6,300,000	2,800,000

I anslutning till den framlagda planen har till elektrifieringsföretaget för budgetåret 1933/1934 anvisats anslag av 19,000,000 kronor.

För nästkommande budgetår äskas nu till ändamålet ett kapitalökningsanslag av 13,400,000 kronor.

Utskottet. Utskottet tillstyrker, att till förevarande elektrifieringsföretags planenliga fullföljande anvisas ett kapitalökningsanslag med av Kungl. Maj:t föreslaget belopp.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *elektrifiering av banorna Stockholm—Krylbo—Ånge och Örebro—Krylbo* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 13,400,000 kronor, att utgå av lånemedel.

6:o) **Person- och resgodsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 24, sid. 47 och 48) föreslagit riksdagen att till person- och resgodsvagnar för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 750,000 kronor.

Sedan järnvägsstyrelsen i skrivelse den 30 september 1933 beräknat, att under budgetåren 1935/1936—1938/1939 borde anskaffas person- och resgodsvagnar för en totalkostnad av 6,000,000 kronor, varav 1,500,000 kronor för vart och ett av nämnda fyra budgetår, har styrelsens chef i sin under punkt 2 omförmälda promemoria anfört, att styrelsen ej ville framställa erinran mot att hälften av nyssnämnda årsbelopp, 1,500,000 kronor, såsom kapitalökningsanslag nu ställdes till förfogande för anskaffning av person- och resgodsvagnar, varvid återstående hälft, då anskaffningen komme att ske tidigare än eljest beräknats, med hänsyn till förnyelsefondens likviditet måste täckas av medel för allmänna arbeten.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

Med hänsyn till läget på arbetsmarknaden vill jag tillstyrka, att ifrågavarande anskaffning av person- och resgodsvagnar, vilken normalt skolat ske under budgetåret 1935/1936, får äga rum redan under nästa budgetår. Av de till 1,500,000 kronor beräknade kostnaderna för den ifrågasatta nyanskaffningen skulle hälften anvisas att utgå av kapitalökningsmedel och hälften bestridas av andra medel. Utan att därmed taga ställning till frågan om medelsfördelningen i kommande fall av detta slag, har jag funnit mig böra biträda vad järnvägsstyrelsen sålunda föreslagit. I det följande kommer jag att i samband med frågan om anslag under rubrik fonden för förslag till statsverket hemställa om anvisande av ett belopp för ändamålet av 750,000 kronor.

För ifrågavarande anskaffning av person- och resgodsvagnar skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag medel beviljas med hälften av det erforderliga beloppet 1,500,000 kronor såsom kapitalökningsanslag, medan återstoden 750,000 kronor skulle anvisas under fonden för förslag till statsverket att utgå av låne-medel med kort amorteringstid. Utskottet, som framdeles har att taga ställning till frågan om anvisande av sistnämnda belopp, tillstyrker Kungl. Maj:ts under nu förevarande punkt framställda förslag om anvisande av 750,000 kronor såsom kapitalökningsanslag.

Utskottet.

Utskottet får hemställa,

att riksdagen må till *person- och resgodsvagnar* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 750,000 kronor, att utgå av lånemedel.

7:o) **Ny tilloppskanal till Trollhätte kraftstation.** Kungl. Maj:t har (punkt 26, sid. 59—62) föreslagit riksdagen att till ny tilloppskanal till Trollhätte kraftstation för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

Trollhätte kraftstations hittillsvarande utbyggnad har varit uppdelad i tre byggnadsstadier, av vilka de två första följde omedelbart på varandra under det att den tredje utbyggnaden mera hade karaktären av ett särskilt byggnadsföretag.

Vattenfallsstyrelsen har framhållit att, sedan Vänerens reglering en gång genomförts, vid behov av ökad kraftproduktion den sista utbyggnaden vid Trollhättan borde utföras. Enligt ett för densamma upprättat förslag skulle inloppsöppningen till den nya kraftstationen från älven utgöras av det nuvarande östra dammutskovet, som skulle förstoras i erforderlig omfattning. Den nya tilloppskanalen skulle i sin övre del förläggas invid den gemensamma delen av förut befintliga två tilloppskanaler samt sedan följa den västligare kanalen fram till Kung Oscars bro. Den nya kanalens västra begränsningsmur skulle följa krönet av Gullön samt framdragas över Toppöfallen och Önan mot samma bro. Nedanför denna bro skulle den nya kraftstationen förläggas, sedan vattnet i denna del av älven, den s. k. »Hojums Varp», genom bortsprängning av trösklarna i Helvetesfallen och vidtagande av ytterligare erforderlig bergsprängning sänkts till samma nivå som vattenytan nedanför den nuvarande kraftstationen.

Vattenfallsstyrelsen har vidare anfört bland annat, att det hade visat sig, att fallförlusten i intaget samt på den gemensamma delen av de nuvarande tilloppsvägarna till Trollhätte kraftstation vore väl hög. Detta sammanhängde med att kraftstationens maskineri bland annat genom utbyte av de äldre turbinhjulen mot nyare, avsedda för större vattenmängd, kunde tillgodogöra en större vattenmängd än den, för vilken intag och nämnda kanalsträcka från början konstruerats. Genom lämpligt nedbringande av förenämnda fallförlust kunde ett ganska betydligt kraftillskott vinnas. Det enklaste sättet att nå detta mål vore att redan nu utföra den nya kanalen å en sträcka från nuvarande regleringsdammen till en punkt strax ovanför Kung Oscars bro samt anknypa densamma till den nuvarande kanalen vid sistnämnda punkt. Förslaget hade kostnadsberäknats till 2.5 miljoner kronor. Härigenom skulle fallförlusten på hela beloppet vid framförandet av 550 sekundkubikmeter minskas från 1.9 meter till 1.4 meter, beredande en ökning i kraftproduktionen av i medeltal 15 miljoner kilowattimmar per år. Årsinkomsten härav kunde beräknas till 130,000 kronor samt gäve förräntning å det nedlagda kapitalet utan hänsyn till att anläggningen utgjorde ett led i den framtida sista utbyggnaden.

Vattenfallsstyrelsen har hemställt om anvisande till ändamålet av ett anslag å 500,000 kronor för nästkommande budgetår, men har sedermera i anledning av förfrågan från departementschefen meddelat, att ytterligare arbeten för 300,000 kronor kunde under samma budgetår utföras.

I anslutning härtill äskas nu till företaget ett belopp av 800,000 kronor för budgetåret 1934/1935.

Utskottet. Utredningen i ärendet giver vid handen, att byggnaden av ifrågavarande tilloppskanal icke innebär något föregripande av frågan om Vänerens reglering och i samband därmed stående spörsmål. Då utskottet ansett, att byggnadsarbetena under nästa budgetår icke böra bedrivas i hastigare takt än vattenfallsstyrelsen beräknat i sitt anslagsäskande, synes utskottet anslagsbeloppet för sagda budgetperiod böra begränsas till 500,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag, må till *ny tilloppskanal till Trollhätte kraftstation* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Stockholm den 15 maj 1934.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: se under utskottets utlåtande nr 115.

Reservationer:

vid *punkt 1:o*) (utveckling av statens telefon- och telegrafväsende)
dels av herrar *Borell, Bagge, Thelin, Tham, Persson* i Falla, *Skoglund* och *Olsson* i Staxäng, som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Genomförandet av den av telegrafstyrelsen framlagda arbetsplanen för budgetåret 1934/1935 beräknas draga en kostnad av 10,350,000 kronor. Emot anvisande av detta belopp har utskottet ej haft något att erinra.

Däremot har utskottet ej funnit erforderligt att det till nya tvärförbindelser och landskablar avsedda beloppet å 2,000,000 kronor redan för nästkommande budgetår beviljas.

Utskottet tillstyrker sålunda, att ifrågavarande anslag för nästkommande budgetår bestämmas till 10,350,000 kronor.

I avseende — — — — av lånemedel.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag, må till *fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 10,350,000 kronor, att utgå av lånemedel.»

dels ock av herrar *Hamrin, Nilsson* i Gränebo, *Strindlund* och *Svensson* i Grönvik, som ansett, att utskottet bort tillstyrka, att anslaget bestämdes till 11,350,000 kronor.

vid *punkt 2:o*) (dubbelspåsanläggning Östansjö—Vretstorp) av *ovanämnda, vid punkt 1:o*) först antecknade *reservanter*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Förevarande dubbelspåsanläggning hör enligt av järnvägsstyrelsen framlagd plan till sådana arbeten, som borde komma till utförande först under budgetåren 1935—1939. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet, att medel för utförande av nämnda anläggning redan nu anvisas.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag ej må av riksdagen bifallas.»

vid *punkt 3:o*) (rangerbangården i Nässjö)

dels av herrar *Nilsson* i Gränebo, *Borell, Bagge, Thelin, Tham, Strindlund, Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Skoglund* och *Olsson* i Staxäng, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet, som ansett de nu ifrågasatta ombyggnads- och utvidgningsarbetena å bangården i Nässjö kunna utan större olägenhet anstå, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag ej må av riksdagen bifallas.»

dels ock av herr Hamrin;

vid *punkt 4:o*) (fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden) av *samma reserver* som de vid *punkt 1:o*) först antecknade.

Dessa reserver hava ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Av det av Kungl. Maj:t äskade beloppet avse 500,000 kronor att möjliggöra utförande av ifrågavarande förstärkningsarbeten i hastigare takt än järnvägsstyrelsen i sitt anslagsäskande beräknat. Utskottet kan emellertid ej tillstyrka att för ändamålet beviljas större anslag än det ursprungligen av järnvägsstyrelsen angivna beloppet 1,200,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag, må till *fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden* för budgetåret 1934/1935 anvisa ett reservationsanslag av 1,200,000 kronor att utgå av lånemedel.»

vid *punkt 6:o*) (person- och resgodsvagnar) av *samma reserver* som de vid *punkt 1:o*) först antecknade.

Dessa reserver hava ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Då ifrågavarande anskaffning av person- och resgodsvagnar normalt skulle äga rum under budgetåret 1935/1936, avstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag om anvisande redan för nästkommande budgetår av ett kapitalökningsanslag till ändamålet.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande förslag ej må av riksdagen bifallas.»